

Veelgeliefden,

in de eerste lezing hoorden we hoe de profeet Elia de woestijn in vluchtte en daar op wonderlijke wijze gespijzigd werd, zodat hij veertig dagen en nachten kon doorlopen om de berg van God, de Horeb, te bereiken. Het wonderbare voedsel van de engel gaf hem de mogelijkheid de woestijn te overleven en God, de Heer, op de berg te ontmoeten. Zijn weg naar God leidde door een woestijn waarin alleen de Heer zelf voor voedsel kon zorgen. Ook het volk Israël heeft veertig jaar in de woestijn geleefd en werd door het wonderbare manna gevoed. In het manna, als ook in de spijs en drank van de engel, zien we een voorafbeelding van het Lichaam en Bloed van de Heer dat Hij ons gegeven heeft om de woestijntocht door het aardse bestaan te overleven, om God zelf te ontmoeten op de berg en vandaar op te trekken naar het Beloofde Land. Want ook onze weg naar God leidt door de woestijn.

De woestijn speelt een belangrijke rol in de heilige Schrift. We hebben onze eigen voorstellingen van een woestijn. Toch moeten we bij het bijbels begrip niet aan de zandvlakte van de Sahara denken waar elk leven onmogelijk is. In de woestijn wonen wel degelijk mensen, maar de levensomstandigheden zijn minimaal. De mens wordt in de woestijn gedwongen met een bestaansminimum tevreden te zijn. Juist vanwege het absolute gemis aan bijna alles, in een absolute uitwendige eentonigheid en leegheid kan er aandacht komen voor het enig noodzakelijke: God zelf. Vandaar dat de woestijn een leerschool is.

In de woestijn werd het joodse volk gevormd. De slavengeneratie moest uitsterven omdat deze opgegroeid was in totale afhankelijkheid van Farao en niet in staat om de eigen verantwoordelijkheid voor het leven op zich te nemen. De nieuwe woestijn-generatie was in staat om het beloofde land binnen te trekken en het op te bouwen. De Egyptische afgoden moesten tot op de grond worden afgebroken en uit de harten gebannen. In die overgangperiode van de woestijn moesten alle verkeerde godsdienstige voorstellingen worden uitgeroeid. Zo kon Israël Gods volk worden en al zijn afgoden kapot slaan.

Ook voor Abraham was de woestijn een leerschool. Hij heeft in de woestijn de ware God leren kennen. God riep Abraham weg uit zijn vertrouwde omgeving naar een vreemd land. Tussen het land waar Abraham vandaan kwam en dat waarheen hij moest optrekken, lag een woestijn. Abraham kende God nog niet. Hij kende wel de afgoden van het land waar hij woonde. De roepstem van deze onbekende God was kennelijk zo krachtig en vertrouwenwekkend dat Abraham is vertrokken. Hij leverde zich volledig uit want de risico's waren enorm: een onbekende God, door de onbekende woestijn naar een onbekend land in een onbekende toekomst. Toen Abraham op weg ging, leerde hij gaandeweg God kennen. Dit gegeven is typerend voor de wijze waarop God zich aan Abraham en aan het volk Israël liet kennen. Abraham is de vader geworden van alle gelovigen, want Abraham geloofde God en leverde zich volledig aan Hem uit door de woestijn in te gaan.

De woestijnervaring blijkt erg belangrijk te zijn voor de geloofsweg die Abraham en het volk Israël gegaan zijn, maar ze is het ook voor ons.

Als je in de woestijn verblijft, wordt je allereerst geconfronteerd met de schaduwzijde van jezelf, en tegen de achtergrond van de indrukwekkende majesteit, gedwongen om de nederigheid te ontwikkelen die voortkomt uit het aanvaarden van je eigen eindige, begrensde natuur. Het is het beste middel tegen een hoge eigendunk: in de woestijn ervaren we hoe klein iedereen is. Tegelijk beseffen we hoe totaal afhankelijk we van God zijn. De voorzienigheid voorziet zelfs in de woestijn in alles. Het lijkt er totaal droog, maar tot je verwondering zie je dingen groeien.

De ziel wordt gevoed door de stilte en de tijdloosheid van de woestijn. Dat is de reden dat de profeten lange tijd in de woestijn doorbrachten om zich voor te bereiden op hun zending. De woestijn is een land van de dood. Maar uitgerekend daar klinkt Gods stem. Een aantal profeten, waaronder ook sint Jan de Doper werd vanuit de woestijn geroepen. En Jezus heeft veertig dagen in de woestijn geleefd in gebed en vasten om zich voor te bereiden op zijn openbaar leven.

De woestijn is te vinden aan de rand van de maatschappij. Het leven wordt er teruggebracht tot een noodzakelijk minimum en dat opent de ogen voor wezenlijke zaken. Aan de rand wordt openbaar wat er in het geheel aan de hand is. Dat is het idee achter de woestijn als leerschool van de profeten. Er wordt van een punt buiten naar binnen gekeken. Anders gezegd: vanuit een transcendent uitgangspunt leert men te kijken met de ogen van God. Vanuit die onbevangen blik kan een diagnose gesteld worden en kan een idee hoe het anders moet, geboren worden. Eigenlijk ligt dit nogal voor de hand, want je kunt nu eenmaal vanuit het donker beter zien wat er in het licht gebeurt dan omgekeerd.

Voor elke gelovige is de woestijn van wezenlijk belang. Wie nooit geraakt is door de woestijn, door tijden van geestelijke dorheid en droogte, kan gemakkelijk dromen over de schoonheid en de heerlijkheid en in zijn geloofsleven gaan zweven. Veel van onze populaire eigentijdse vroomheid is zo individualistisch en op zichzelf geconcentreerd, zo geneigd tot het cultiveren van een prettig gevoel. Zo'n spiritualiteit is verdacht omdat de woestijn er ontbreekt.

In de woestijn kan ons geloofsleven zich verdiepen. Maar niemand kan lang overleven in de woestijn als je niet oplettend en alert bent voor heel je omgeving en als je niet tegelijkertijd al het bijkomstige kunt laten vallen en je niet bekommert om alles wat niet noodzakelijk is. Ook in het geloof zullen we alles moeten loslaten en ons op het enig noodzakelijke moeten richten: God. En daar hebben we de woestijn voor nodig.

Toch is de woestijn niet zelf de plaats van de godsontmoeting, maar het is wel de weg daarheen. In die woestijn van het geloof zorgt God zelf voor voedsel: zijn Zoon die ons in de Eucharistie tot spijs wordt gegeven. Hierdoor ontvangen wij de kracht om veertig dagen en nachten door te lopen naar de berg van God, om veertig jaar op te gaan naar het Beloofde Land. Laten wij ons spijzigen om kracht te ontvangen op onze geloofstocht door de woestijn.